

POLOŽAJ PORABSKIH SLOVENK V MESTNIH OKOLJIH NA PRIMERU SZOMBATHELYJA

Katalin Munda Hirnök¹

COBISS 1.03

IZVLEČEK

Položaj porabskih Slovenk v mestnih okoljih na primeru Szombathelyja

V prispevku so predstavljeni izsledki raziskave »Položaj Slovencev na Madžarskem zunaj območja avtohtone poselitve - primer Slovenci v Szombathelyu«, s poudarkom na položaju Slovenk, opravljene leta 2002. Po spremembi političnega sistema na Madžarskem, po letu 1990, smo priča politične in kulturne organiziranosti Slovencev tudi v Szombathelyu. Programi slovenske manjšinske samouprave in Slovenskega kulturnega društva Avgust Pavel so razvejani in usmerjeni v revitalizacijo slovenskega jezika, kulture kakor tudi v promoviranje slovenske kulture večinskemu narodu. Analiza osebnih intervjujev potrjuje, da so Slovenke v Szombathelyu aktivne v procesu ohranjanja etničnih značilnosti kakor tudi pri posredovanju teh mlajšim generacijam.

KLJUČNE BESEDE: Madžarska, slovenska manjšina, notranje izseljenstvo, kulturne in politične organizacije

ABSTRACT

The standing of Slovenian women in Porabje in town environments (the case of Szombathely)

Presented in the article are findings of the research "The standing of Slovenes in Hungary outside the region of autochthon settlement – case Slovenes in Szombathely" with emphasis on the position of Slovenian women, which was performed in the year 2002. After the change of political system in Hungary, after 1990, we are witnessing political and cultural organizing of Slovenians in Szombathely as well. The programmes of the Slovenian minority self-management and the Slovenian cultural society Avgust Pavel are ramified and aimed at revitalisation of Slovenian language, culture and at promoting Slovenian culture to the majority nation. The analysis of personal interviews confirms that Slovenian women in Szombathely are active in the process of preserving ethnic characteristics and in mediating those to younger generations as well.

KEY WORDS: Hungary, Slovenian minority, interior emigration, cultural and political organisations

¹ Dr. Katalin Munda Hirnök, višja znanstvena sodelavka, Inštitut za narodnostna vprašanja, Erjavčeva 26, 1000 Ljubljana; e-pošta: katalin.hirnok@guest.arnes.si.

UVOD

Porabski Slovenci so bili do sedaj predmet številnih raziskav ne le domačih strokovnjakov, temveč tudi strokovnjakov večinskega naroda in države matičnega naroda. Ko govorimo o Slovencih, ki živijo zunaj območja avtohtone poselitve, razpršenih po vsej Madžarski, ugotavljamo, da je bila ta populacija do sedaj v študijah skoraj prezrta. Podobno je bilo npr. tudi s Slovenci v Avstriji in Italiji. Predvsem Zupančič (1999) in Bufon (1992) sta v svojih delih opozorila na selitvene procese, na t. i. notranje izseljenstvo.

Po podatkih popisa prebivalstva leta 2001 ugotavljamo, da so v Porabju brez Monoštra (ki vključuje tudi Slovensko ves) našteali 1.031 oseb slovenske narodnosti, na Madžarskem pa skupaj 3.040.² Iz tega sledi, da več kot polovica popisanih Slovenk in Slovencev na Madžarskem živi razpršeno v različnih predelih Madžarske, zunaj območja avtohtone poselitve, Slovenskega Porabja.

Zupančič v razpravi o Slovencih na Madžarskem omenja naslednja jedra razpršene slovenske poselitve: zahodna Madžarska (sem sodi tudi Železna županija), osrednja Madžarska z Budimpešto, južna Madžarska (Šomodska županija in Baranya), o četrtem razpršenem jedru pa ne moremo govoriti, saj je vzhodna polovica Madžarske zelo redko naseljena s Slovenci (Zupančič 2000).

Notranje izseljenstvo se je oblikovalo v daljšem časovnem obdobju in iz različnih razlogov: v času nekdanje monarhije, sprva kot sezonci ali zaradi poklicnih dolžnosti. Močnejše razseljevanje je sledilo zlasti po drugi svetovni vojni (gre za prebivalce, ki so jih madžarske oblasti izselile iz Porabja v času takoj po informbiroju ter za poznejše, predvsem ekonomske migrante). Odseljevanje iz Porabja zaradi ekonomskih in drugih razlogov (izobraževanja, sklenitve zakonske zveze itd.) je moč zaznati vse do danes.

S terensko raziskavo »Položaj Slovencev zunaj območja avtohtone poselitve – primer Slovenci v Szombathelyju«,³ opravljeno leta 2002, smo zajeli del populacije v Železni županiji (zahodna Madžarska), ki je približno osemdeset kilometrov oddaljena od Porabja.

CILJI RAZISKAVE

Z raziskavo smo na podlagi zbranih podatkov želeli ugotoviti in ovrednotiti:

- zgodovinske dogodke (zlasti po drugi svetovni vojni)
- vzroke odseljevanja Slovencev iz Porabja v notranjost Madžarske

² Vir: Népszámlálás 2001. 4. Nemzeti kötéds, A nemzeti, etnikai kisebbség adatai, Budapest, 2002. Povečanje števila Slovencev od 1.930 ob popisu leta 1990 na 3.040 leta 2001 pripisujejo ugodnejši politični klimi na Madžarskem kakor tudi delovanju manjšinskih samouprav in organizacij.

³ Raziskavo smo opravili na Inštitutu za narodnostna vprašanja v sodelovanju z muzejem Savaria iz Sombotela. Finančno sta jo podprla Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu in Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

- demografske podatke o Slovencih na Madžarskem s poudarkom na Slovencih v Sombotelu
- medsebojno povezanost v obdobju pred političnimi spremembami in po letu 1990
- percepcije in stališča o lastnih in o manjšinskih organizacijah v Porabju
- percepcije in stališča o madžarski in slovenski manjšinski politiki
- spremljanje manjšinskih medijev
- raven povezanosti Slovencev v Sombotelu z avtohtonim poselitvenim območjem, Slovenci in njihovimi organizacijami v drugih mestnih jedrih in Slovenijo
- ohranjanje elementov tradicionalne kulture

METODOLOGIJA

Zbiranje podatkov (osebni intervjuji) je potekalo oktobra in novembra 2002 v Sombotelu. Za osebne intervjuje smo izdelali polstrukturirani vprašalnik, ki je vseboval več tematskih sklopov, nanašajočih se na položaj Slovencev v Sombotelu. Anketiranje je potekalo večinoma v porabskem narečju. Demografska struktura vzorca (13 anketirancev) je naslednja:

- a) po narodnosti so se opredelili za Slovence
- b) starostna struktura: šest anketirancev smo uvrstili v srednjo generacijo (31–50 let), sedem pa v starejšo (nad 51 let)
- c) struktura po spolu: glede spola prednjačijo ženske (9) pred moškimi (4)
- č) izobrazbena struktura: pet jih je končalo osnovno šolo, pet poklicno, trije pa višjo šolo oziroma univerzo (Munda Hirnök, 2003: 151).

PREDSTAVITEV IZBRANIH REZULTATOV

V nadaljevanju bomo obravnavali položaj porabskih Slovenk v Sombotelu, ki je upravno, gospodarsko in kulturno središče Železne županije. Podatki iz popisov prebivalstva v različnih obdobjih kažejo, da se je število Slovencev v Sombotelu od leta 1890 nepretrgoma povečevalo. Po podatkih popisa prebivalstva leta 2001 se je v Sombotelu za Slovence opredelilo 75 oseb (Kovács 2003).

Med 13 intervjuvanci (to je 17 % v mestu živčih Slovencev), ki so člani manjšinskih organizacij, je 9 žensk.⁴

Z vprašanji smo želeli ugotoviti:

- a) čas in vzroke preseljevanja iz slovenskih vasi Porabja v Sombotel

⁴ Demografska struktura vzorca (9 intervjuvank) je naslednja: po narodnosti so se opredelile kot Slovenke; starostna struktura: štiri smo uvrstili v srednjo generacijo (31–50 let), pet pa v starejšo generacijo (nad 51 let); izobrazbena struktura: štiri so končale osnovno šolo, tri poklicno, dve pa višjo šolo oziroma univerzo.

b) izkušnje (negativne, pozitivne) preseljenih na delovnem mestu zaradi slovenske pripadnosti

c) njihovo povezanost z ostalimi priseljenci iz rodnega kraja.

Podrobna analiza pričevanj anketirank nam kaže, da se je večina (5) preselila v Sombotel v osemdesetih letih 20. stoletja. Lahko jih uvrstimo v mlajšo generacijo, medtem ko se je starejša generacija preselila v Sombotel od druge polovice štiridesetih do sedemdesetih let 20. stoletja, razen ene, ki se je preselila leta 1990.

Večina anketirank je (5) za odselitev iz Porabja navedla ekonomski dejavnik.

Ena je navedla politični razlog,⁵ ostale pa različne vzroke, kot so: sklenitev zakonske zveze, ena se je preselila po smrti moža, da bi bila z otroki, ki so že živeli v Sombotelu, druga je omenila, da so moža službeno premestili v Sombotel.

Za ilustracijo bomo navedli nekaj značilnih odgovorov: ... v Porabju je bila revščina, zaradi tega se nismo mogli šolati, jaz sem že s 16 leti šla na sezonsko delo, potem pa v Sopron, kjer sem spoznala moža in sva se potem preselila v Szombathely ... v Porabju ni bilo možnosti za zaposlitev ... slabe gospodarske razmere v Porabju, ni bilo asfaltiranih cest, do Monoštra sem se morala voziti vsak dan 15 km, zaprtost območja (železna zavesa)⁶ ... po končani poklicni (tekstilni) šoli nisem dobila službe v monoštrski tekstilni tovarni, na izbiri sem imela tekstilno tovarno v Szombathelyu ali v Budimpešti...

Poleg omenjenih dejavnikov je treba dodati še druge. Pogoji za kmetovanje so bili v Porabju znatno slabši kot drugod na Madžarskem. Zato tu niso izvedli kolektivizacije kmetijstva, zemlja je ostala večinoma v privatnih rokah. V Porabju prevladuje drobno-posestna struktura, ki je posledica delitve po ogrskem dednem pravu. Večina lastnikov ima le 1–3 ha zemlje (Kozar - Mukič 1984: 12–13, 39–40). Omenjeni dejavniki so povzročili sezonsko zaposlovanje porabskih Slovencev v notranjosti države, delno tudi v tujini in tudi pospešili odseljivanje v notranjost države (Munda Hirnök 2003).

Tudi pričevanja anketirank potrjujejo, da se veliko Slovencev iz krajev, kamor so hodili na sezonsko delo oziroma v industrijsko razvitih mest v notranjosti Madžarske (npr. Sombotela, Soprona, Mosonmagyaróvárja, Budimpešte itd.), kamor so se prese-ljevali, ni vrnilo v Porabje.

Zanimalo nas je, ali so priseljene Slovenke v madžarskem okolju zaznale kake pritiske delodajalcev in sosedov zaradi nacionalne pripadnosti.

Odgovori potrjujejo, da v Sombotelu večina ni imela slabih izkušenj zaradi nacionalne pripadnosti, ne na delovnem mestu ne v okolju, kjer so stanovali. Le anketiranka

⁵ Informatorke so leta 1950 internirali v pokrajino Alföld (Kistarcsa), kjer je bila 39 mesecev. Po njenem prepričanju so jo odpeljali zato, ker je mož ilegalno odšel v Kanado. Zaradi tega so jo madžarske oblasti obravnavale kot »politično nezanesljivo«. Po odpravi taborišč se veliko internirancev ni moglo vrniti v rojstni kraj, ker so slovenske vasi medtem uvrstili v mejni pas. V tem obdobju, po sporu med Madžarsko in Jugoslavijo zaradi resolucije Kominforma (1948), so mnogo porabskih Slovencev internirali iz Porabja v notranjost države.

⁶ Porabje je bilo vse do leta 1989 izolirano območje, obkoljeno z železno zaveso. Gibanje in zadrževanje v njem je bilo omejeno.

starejše generacije je omenila, da se s sodelavko Slovenko v službi ni upala pogovarjati v materinščini, ker sta se bali posledic.⁷ To je bilo v zgodnjih sedemdesetih letih 20. stoletja, v času Kádárjeve vlade, ko socialistična gospodarska in družbena ureditev na Madžarskem ni dopuščala skoraj nobene iniciative. Šele spremenjena ustava leta 1972 je dala slovenski manjšini (in tudi drugim manjšinam) formalno varstvo in možnost uporabe slovenščine.

Anketiranke mlajše generacije, ki so se v Sombotel preselile v osemdesetih letih 20. stoletja, so poudarile, da je bilo njihovo znanje slovenskega jezika v službi prednost, znanci so jim celo zavidali. Tudi pri govorjenju madžarskega jezika pri njih ni čutili vpliva slovenskega jezika. To pa ne velja za starejšo generacijo, saj v madžarskem jeziku večkrat zamenjajo besedni red in tudi pri izgovorjavi se čuti vpliv porabščine. Zaradi tega so se jim madžarski sodelavci v preteklosti velikokrat posmehovali.

Anketiranke so v glavnem poznale bivše sovaščane v Sombotelu, vendar niso iskale stikov z njimi in tudi ne s Slovenci iz drugih krajev Porabja.⁸ Občasno so se sicer družili predvsem s sorodniki ali so se srečevali na delovnem mestu. Do vzpostavitve tesnejših stikov med Slovenkami (in tudi Slovenci) je prišlo šele na koncu devetdesetih let 20. stoletja, ko so se v Sombotelu politično in kulturno organizirali.

V nadaljevanju bomo izpostavili nekatere socializacijske agense (manjšinske organizacije, mediji, družina), ki prispevajo k ohranjanju etničnih značilnosti Slovenk v Sombotelu.

Manjšinske organizacije. Slovenci v Sombotelu so leta 1998 ustanovili slovensko manjšinsko samoupravo, leta 1999 pa Slovensko kulturno društvo Avgust Pavel. Organiziranost je posledica pozitivnih sprememb pravne zaščite varstva manjšin na Madžarskem v začetku devetdesetih let.⁹

Dejavnosti omenjenih organizacij so razvejane in usmerjene predvsem v revitalizacijo slovenskega jezika (programi in tečaji slovenskega jezika za otroke potekajo pretežno v porabskem narečju ali dvojezično), kulture (šege in običaji, ljudsko petje

⁷ Anketiranka je poudarila, da ni imela »rdeče knjižice« (partijske knjižice) in zaradi tega raje ni razglašala svoje nacionalne pripadnosti.

⁸ To so utemeljile predvsem s pomanjkanjem časa zaradi naporenega dela v službah in vzgoje otrok med tednom, ob koncih tedna pa so nekateri gradili hiše, drugi so hodili v Porabje pomagat sorodnikom na kmetijah.

⁹ Republika Madžarska je po xolitvah leta 1990, z vstopom v Svet Evrope in v procesu vključevanja v Evropsko unijo začela izboljševati odnos do narodnih in etničnih manjšin in njihov pravni položaj. Pravna zaščita slovenske manjšine se je izboljšala predvsem: a) z novo ustavo iz leta 1989, b) s podpisom in ratifikacijo Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji (1992), c) s sprejetjem Zakona o pravicah narodnih in etničnih manjšin na Madžarskem (1993). Po letu 1990 so k postopnemu izboljšanju pravne zaščite manjšin prispevali tudi številni sprejeti mednarodni dokumenti, ki jih je podpisala Madžarska. Navedene pozitivne spremembe so prispevale k organiziranosti Slovencev najprej v Porabju (Zveza Slovencev na Madžarskem, leta 1990) in v Budimpešti (Slovensko društvo, leta 1990), po sprejetju Zakona o pravicah narodnih in etničnih manjšin na Madžarskem (leta 1993) pa tudi v drugih krajih zunaj Porabja.

in plesi, gledališke predstave itd.) in tudi v predstavitvi slovenske kulture večinskemu prebivalstvu. Izvajalci programov so večinoma člani omenjenih društev, gostujoče skupine in posamezniki iz Porabja, v manjši meri pa iz Slovenije (predvsem iz Prekmurja) ali iz sosednjih držav, kjer živijo Slovenci.

Večina anketirank se od začetka ustanovitve obeh organizacij redno udeležuje programov in so tudi njihove nosilke. Značilni odgovor večine je: »Na programe obeh organizacij hodim zaradi raznolike vsebine in zaradi srečanja z drugimi.« »Udeležujem se vsakega programa, edino bolezen mi lahko prepreči, da ne grem.«

Zgovoren je tudi podatek, da obe organizaciji vodita ženski.

Mediji. Za jezikovno osveščanje Slovencev v Sombotelu je informiranje v materinem jeziku izrednega pomena, saj je v večinskem madžarskem okolju raba maternega jezika še bolj omejena kot v narodnostno mešanem Porabju. Podatki o jezikovnem položaju Porabja potrjujejo, da osrednji problem obstoja slovenskega jezika ni več samo pomanjkanje javnih govornih položajev, temveč da je v sporazumevanje med družinskimi člani vdrl madžarski jezik, ki ogroža medgeneracijsko kontinuiteto. S tem je ogrožena tudi transmisija drugih (slovenskih) vrednot, kar se pri nekaterih izraža kot premik pri izpovedovanju etnične pripadnosti (Nečak Lük 1998: 248).

Odgovori anketirank potrjujejo, da je omenjeni trend močno prisoten tudi v Sombotelu. Raba slovenskega jezika je bila do konca devetdesetih let 20. stoletja omejena samo na družinsko okolje. Le posamezni starši (predvsem iz starejše generacije) so svoje otroke do neke mere naučili slovensko.

Zanimalo nas je, kako pogosto spremljajo slovenske manjšinske medije: časopis Porabje (1991), slovenske oddaje na madžarskem radiu (1979) in televizijsko oddajo Slovenski utrinki (1992) in kako vrednotijo njihovo vsebino.

Med manjšinskimi mediji izstopa časopis Porabje, ki ga redno bere večina anketirank, precej jih spremlja televizijsko oddajo Slovenski utrinki, medtem ko radijskih oddaj ne spremljajo redno (nekateri so opozorile na neprimeren čas predvajanja slovenskega programa na madžarskem radiu kakor tudi, da ne dobijo frekvence). Nekateri anketiranki so opozorile, da v Sombotelu ne slišijo radia Monošter (2000).

Glede vsebine medijev se je večina anketirank opredelila samo o časopisu Porabje. Tako so poudarile, da najraje berejo rubriko »Nika za smej« in članke, ki opisujejo njihovo rojstno vas, ljudi (med katerimi so večkrat omenjeni tudi njihovi sorodniki in znanci), njihov vsakdanjik ipd. Dve anketiranki izstopata tudi kot stalni sodelavki omenjenih medijev. Prva je glavna urednica televizijske oddaje Slovenski utrinki, druga pa redno objavlja svoje članke v časopisu Porabje in sodeluje pri slovenskih oddajah madžarskega radia.

Ohranjanje tradicionalne kulture v manjšinskih organizacijah in družini. Pri ohranjanju elementov tradicionalne kulture v programih manjšinskih organizacij v glavnem izstopa oživljanje koledarskih šeg (npr. izdelovanje značilnih pokrival porab-

skih pustnih našemljencev, pirhov za veliko noč, božični koledniki itd.). Pri teh akcijah anketiranke aktivno sodelujejo.

V družinskem krogu se je ohranilo največ tradicionalne hrane (pšenične, koruzne, ajdove zlevanke, krompirjevi in koruzni žganci, močnik, kislo zelje s kuhanim fižolom in bučnim oljem itd.). V tem prednjačijo predvsem anketiranke starejše generacije. Mlajše, posebno poročene z Madžari, že večinoma kuhajo madžarske jedi. Vse so postavile bučno olje kot nepogrešljivo sestavino prehranjevanja.¹⁰ Predvsem ženske iz starejše generacije ohranjajo tudi nekatere koledarske šege (npr. novoletno tepežkanje, skrb za dušice umrlih ipd.). V manjši meri so se ohranile življenjske šege (npr. ob krstu in poroki). Od folklore so se najbolj ohranile ljudske pesmi. Porabske ljudske pesmi se doma pojejo tam, kjer sta oba zakonca Slovenca. Kjer je Slovenec samo eden od zakoncev, pesmi poslušajo po radiu, televiziji, s kasete ali zgoščenke.

SKLEPNA UGOTOVITEV

Izsledki raziskave o položaju porabskih Slovenk v Sombotelu kažejo, da so nove politične razmere na Madžarskem pripomogle tudi k organiziranosti slovenske manjšine.

Kvantitativna analiza manjšega vzorca, predvsem članic dveh manjšinskih organizacij (slovenske manjšinske samouprave in Slovenskega kulturnega društva Avgust Pavel) kaže, da so Slovenke v Sombotelu aktivne nosilke programov manjšinskih organizacij, redne spremljevalke manjšinskih medijev in si prizadevajo za ohranjanje tradicionalne kulture tako v družini kakor tudi na prireditvah manjšinskih organizacij. V prehranjevalni kulturi izstopa uporaba bučnega olja, ki je postalo neke vrste simbolni element materialne in tudi duhovne kulturne dediščine Slovencev. Pri oživljanju različnih navad in običajev prihaja do spoja modernega in tradicionalnega.

Večina anketirank je v primerjavi z obdobjem, ko še niso bile organizirane, zadovoljnih s sedanjim stanjem. Pri mlajših opažamo potrebo po razširitvi dosedanjih kulturnih dejavnosti, zlasti takih, ki bi bile privlačne tudi za najmlajše kakor tudi za zakonske partnerje, med katerimi so tudi Madžari.

Vsakoletna udeležba članic manjšinskih organizacij iz Sombotela na tradicionalnem državnem srečanju porabskih Slovencev, Borovem gostovanju v Porabju in na prireditvah slovenskih manjšinskih organizacij drugod na Madžarskem in tudi v Sloveniji (npr. sodelovanje s KUD Avgust Pavel iz Cankove, vsakoletni izleti v Slovenijo ipd.) priča o povezanosti z območjem tradicionalne poselitve, drugimi razpršenimi jedri Slovencev na Madžarskem kakor tudi z matičnim narodom.

Slovenke, zaposlene v izobraževalnih in strokovnih institucijah v Sombotelu (npr.

¹⁰ Večina je pripomnila, da imajo težave pri nabavi bučnega olja in ajdove moke. Vsakoletni izlet članov slovenske manjšinske samouprave in Slovenskega kulturnega društva Avgust Pavel v Slovenijo je tudi dobra priložnost za nabavo omenjenih prehranbenih artiklov.

na katedri za slovenski jezik na Visoki učiteljski šoli Berzsenyi Dániel, v muzeju Sava-ria), lahko prispevajo k izboljšanju povezav med Železno županijo ter Slovenijo in imajo ključno vlogo pri čezmejnih in tudi bilateralnih madžarsko-slovenskih projektih.

Tako razpršenim mestnim skupnostim na Madžarskem kakor tudi v Italiji in Avstriji bi bilo treba v prihodnje posvetiti večjo raziskovalno pozornost.

LITERATURA

- Bufon, Milan (1992). Prostorska opredeljenost in narodna pripadnost. Trst, 223 str.
- Kovács, Attila (2003). Številčni razvoj Slovencev na Madžarskem v luči zgodovinskih dogodkov in pričevanj anketirancev v Sombotelu. Razprave in gradivo, 43, str. 164-184.
- Kozar-Mukič, Marija (1984). Slovensko Porabje. Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja - 20. stoletje. Ljubljana-Szombathely, str. 12-13, 39-40.
- Munda Hirnök, Katalin (2003). Organiziranost, mediji in stiki Slovencev v Szombathelyu/Sombotelu. Razprave in gradivo, 43, str. 150-162.
- Munda Hirnök, Katalin (1992). Vzroki in razvoj poljedelskega zaposlovanja med porabskimi Slovenci na Madžarskem. Razprave in gradivo, 26/27, str. 238-248.
- Nećak Lük, Albina (1998). Jezik in etnična pripadnost v Porabju. Medetnični odnosi in narodna identiteta v slovenskem etničnem prostoru I. Izsledki projekta, (ur. Albina Nećak Lük, Boris Jesih). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, str. 248.
- Népszámlálás 2001. 4. Nemzeti kötődés, A nemzeti, etnikai kisebbségek adatai, Budapest, 2002.
- Zupančič, Jernej (1999). Slovenci v Avstriji. Geographica Slovenica 32. Ljubljana: Inštitut za geografijo, 246 str.
- Zupančič, Jernej (2000). Slovenci na Madžarskem. Razprave in gradivo, 36/37, str. 125-143.

SUMMARY

THE STANDING OF SLOVENIAN WOMEN IN PORABJE IN TOWN ENVIRONMENTS (THE CASE OF SZOMBATHELY)

Katalin Munda Hirnök

Presented in the article are the preset results of a field research titled "The position of Slovenes outside the territory of autochthon settlement – the case of Slovenes in Szombathely" with emphasis on the position of Slovenian women, which was carried out in the year 2002.

The objectives of the research were to determine and evaluate above all the grounds for the emigrating of Slovenian from Porabje to town areas in Hungary in different periods, to register difficulties individuals were forced to confront with in majority environments in view of national appurtenance, and to study primarily those socialisation factors (minority organisations, media, family) that (can) contribute to the preserving of ethnic characteristics.

A qualitative analysis of personal interviews with nine Slovenian women from Porabje indicates that the majority of them (mainly members of the younger generation) have moved to Szombathely in the 80s of the 20th century while the rest (above all of the older generation) from the second half of the 40s to the 70s of the 20th century. Among causes, the majority stressed the economic factor, only in few cases motives were political, marriage, transfer of spouse to Szombathely, and similar.

The majority did not have negative experiences because of national appurtenance except one woman of the older generation who did not dare speak with her Slovenian co-worker in the Porabje dialect due to fear of consequences.

Positive changes in the sphere of legal protection of minorities in Hungary contributed at the beginning of the 90s to political and cultural organizing, first in Porabje and in Budapest, and after the adoption of the Law on national and ethnic minorities in Hungary (1993) in other regions in Hungary as well, above all in larger towns (among which belongs Szombathely). The founding and the activity of the Slovenian minority self-management and the Slovenian cultural society Avgust Pavel in Szombathely witness on vitality of this dispersed town community.

The analysis of personal interviews confirms that Slovenian women in Szombathely are in comparison to Slovenian men in Szombathely more active in the process of preservation of ethnic characteristics and in mediating those to the younger generations as well.